

Q. D. B. V.

DE

OFFICIO HOMINIS

CVM APPARET

COMETA,

IN

GYMNASIO ZITTAVIENSI,

MODERANTE

CHRISTIANO WEISIO,
RECTORE,

ad d. 20. Febr. MDC LXX XI.

Publicè different

GEORGIUS CHRISTOPHORUS Rehm/
Auensis Misn.

expositurus OFFICIUM PHILOSOPHI.

Gottfried Edelmann/ Margliff. Lusat.

ostensurus OFFICIUM POLITICI.

SALOMON Sperer/ Goldbergâ - Siles.

dicturus de OFFICIO CHRISTIANI.

quibus accedent

PROLOGUS Johannes Caspar Kethel/

EPILOGUS. Carolus Jacobus Ritter/
Zittani.

Typis, Michaëlis Hartmanni,

17

Seriae publicae sunt, simulq; admonemur nostri Officii, quicumq; alias Juventutem Scholasticam hoc tempore in theatrum deducere, novisq; spectaculis defungi consuevimus. Sed publicus Patriae luctus, cum Musicae laetioris usum plane suspenderet, ac ipsas adeo laetandi occasiones juberet esse breviores; Theatralibus etiam lubentis quasdam velut inducias praescripsit. Nec immerito cessatur a ludis, postquam ille rebus humanis exemptus est, quo vivente multorum annorum non interrupta Spectacula se invicem exceperunt. Forte gratior aliquando fuerit voluptas, acerbioribus interstitiis pretium indepta: Si praesertim potentissimus **SUCCESSOR**, sua vita, suo flore, paternoq; suo amore laetissimis jubilis argumentum suppeditet.

Interim non defuerunt Spectacula, per summum Firmamenti Theatrum, si animo repetamus, quanto Spectatorum confluxu superioribus mensibus illustris plane & incomparabilis Cometa fuerit observatus, ut ad communem sive Comaediam sive Tragaediam invitari tantum non universus Orbis videretur. Quamobrem si nunc aliis Exercitiis vacare non licet, optimam otii publici rationem reddi posse credidimus, vocatis in admirationem Spectaculi Juvenibus, quorum profectus aliquo specimine Patronis tum praesentibus tum absentibus erant comprobandi.

Et sane cum incerta variorum judicia saepe dubium reddant discens ingenium, ut quorsum officii limites in spectando, in admirando, in conjiciendo extendantur, intelligere pauci valeant; multum in nobilissima hac materia videba-

typis Nicolai Janssonii 1671

tunc

tur profecisse, qui nosset, quibus rationibus hoc officium sive circumscriberetur, sive ad apertiores carceres invitaretur, seu ut clarius loquamur, is demum Spectaculi fructum reportabit integrum, qui primam faciem acceperit è Philosophia, alteram è Politica, tertiam è Revelatione. Philosophia rationibus & experimentis innixa Veritatem sectatur: Politica h.e. homileticarum Virtutum in civili conversatione exercendarum Prudentia, quantum ea Veritas aperte jactitari, quantum caute dissimulari debeat, inquiri: Revelatio tandem, si quam Veritatem assequi nec ratio nec experientia possit, divinatorum testimoniorum luce defectum supplet. Philosophia ostendit, quid in animo statuere, Politica quid apud alios profiteri, Religio quid peccatis & Calamitatibus minuendis arripere debeamus.

Jam si Cometam revocare velimus ad industriam Philosophicam, quatenus ea nostro tempore exquisitissimis instrumentorum adminiculis juvari potest, Physicus ortum & interitum, simulque cœlestium effluviarum conditionem speculabitur; Astronomus de situ & motu certiora prædicabit; Opticus originem lucis radiorumque solarium in cœlesti hoc meteoro refractionem mirabitur. Cæterum an ad officium boni Philosophi judicia pertineant Astrologica, ideo hætenus mecum dubitavi, quod Nobilissimus Tycho, cum anno 1577. Cometam ejus temporis luculentissimo Scripto illustraret, nihil de judiciis annecteret, veritus, ut aperte fatetur, ne extraordinarius hic aspectus conjecturam falleret, quoniam in ordinariis siderum recursibus nihil certi adhuc haberi posset. Et sæpe mecum cogito Celeberrimum Weigelium per nostras Academias Mathematicorum facile Principem, qui, cum Analysin Aristotelis ex Euclide restitueret, & in pulcherrimo eo Scripto Mathematicarum disciplinarum distributionem sic iniret, ut quasdam Reginas, alias vicissim præcipuas

X 2

Ad

Administras agnosceret, tres ultimo subjecit Morionis vicem gerentes, Physiognomiam, Chiromantiam & Astrologiam.

Politici officium, ut diximus, non strictè accipitur pro gubernatione, quæ spectat Remp.; sed generatim, pro omni conversatione cum hominibus in Rep. viventibus, quæ nimirum felicissima tum est, sicubi à contemptu & odio reliquorum fama nostra defendatur. Quis verò nescit duas hominum sectas hodie regnare, quarum altera de miraculis cælestibus loquitur nimis contemptim, altera nimis superstitiose. Qui ad Mathematicorum sectam propendunt, quo certius naturales portenti causas perspiciunt, eo minus favent anxiiis &, ut putant, anilibus querelis; inde apud reliquos Atheorum, impiorum & Empæctarum titulos promeriti. Qui vicissim sub prætextu sanctitatis sua præfagia sic vendunt, ut eadem è cæli scriptura, ac stellis tanquam è certis literis profecisse, multi existiment; illos eruditioribus esse ludibrio, quis negaverit? Hinc si absurdum est, inter imperitos abstrusam Veritatem rimari, & e. g. apud Rusticos disputare de Antipodibus, de motu terræ, de magnitudine Solis: merito velim aliquos in proferendo suo iudicio esse cautiore, nec gloriolam captare eo loco, qui contemptum vel odium pollicetur. Ac sunt Politicorum Regulæ forsàn è fallaciis Logicorum depromptæ, quibus respondendi necessitatem avertere queant, nihil respondendo, aliquid aliud respondendo, medium respondendo.

Quod si tamen ista philosophandi vel dissimulandi mediocritas ad amissum non constet, respiciendi sunt officii Christiani limites, ut secure ea statuamus, quæ novimus à Spiritu Sancto nobis inculcata fuisse. Ac adeo nunc quæramus: quid de Cometis, eorundemq; præfagiis vel significationibus Sacer ille liber credi voluerit. Sanè *Cæli enarrant Gloriam Dei, & opera manuum ejus annunciat firmamentum, Psalm. 19.* Inde

cre-

credimus Cometas etiam extraordinarios esse divinæ Gloriæ
Præones, ut ordinariam hanc operam suscipiunt Stellæ, ut ita
loquar, perpetuæ. Nempe si nulla supernè mutatio contin-
geret, quæ humani ingenii satietas est, ad rerum cælestium
curam pauci raperentur: cum ex adverso post nova phæno-
mena, novus velut calor eruditos occupet, qui Astronomi-
am multis modis reddat perfectiorem. Tycho duobus li-
bris Astronomiam ita consummatam non exhibuisset, nisi
Stella nova 1572. & Cometa 1577. curiosum animum ad curas
potiores invitasset. Ipse Hevelius quantum in Cometarum de-
scriptione adjutus fuerit, anno 1664. & 1665, Liber ejus ex-
quisitissimus testatur. An autem Cometæ futurorum five ma-
lorum five bonorum sint præfagia, fateor locum me expres-
sum nondum invenisse, qui mihi persuaderet. Equidem
Jeremias cap. 10. vers. 2. sic loquitur: *Hæc dicit Dominus (ut
nimirum elucelceret dicti Emphasis) juxta vias gentium no-
lite discere, & à SIGNIS COELI nolite metuere, quæ timent Gentes.*
Neq; minus notanda sunt verba Esaiaë, cap. 47. vers. 13. qui-
bus exagitat eorum labores, *qui ex sideribus supputare velint, quid
sibi esset venturum.* Et ista fortassis causa Patres Concilii Tole-
tani primi permovit, ut hunc simul canonem expressè reci-
perent: *Si quis Astrologiæ vel Mathesi (ita per abusum eorum
temporum vocabulum hoc de solis Astrologis accipiebatur)
æstimat credendum, anathema sit.* Videri omnino potest *Gvistorpii
disputatio Rostochii anno 1664. habita. ad Actor. cap. 19. vers. 19. de
Literis Ephesius comburendis, quo loco hos libros curiosos fuisse
Astrologicos ita asserit, ut vaticinorum inde petitorum fun-
damenta eleganter destruat.*

Video quid objici possit, primo enim Joël Propheta
varia cæli signa prænunciat, quæ antecessura sint terribilem
Domini diem *Cap. 11, 30.* deinde Christus signa in Cælo nominat
Luc. XXI. ante extremum judicium ventura. Sed de Joëlis

vaticinio dubium nullum est, quippe cujus impletionem historia passionis Dominicæ jam exhibuit. Ibi enim illuxerat magnus & horribilis dies, quo judicabatur Princeps mundi: ibi Sol & luna splendorem amittebant, petrarum scissuris fumus & vapor excitabatur, ut Joëlem velut præsentem talia aspexisse putes. Signa autem, de quibus loquitur Christus planè futura sunt extraordinaria: Nam si verba spectemus, immediate magnum illum diem antecedent: Et tunc videbunt filium hominis Venientem in nube &c. *Vid. Kromayer. Theolog. Posit. Artic. XXII. Thes. 5. & quos ibi citat Theologos.* Jam quis talia applicet ad Cometas, ante natum Christum inspectos, imo quales extituros fuisse auguramur, si homo mansisset in Statu innocentia? At obijciunt aliqui, sic introduci securitatem publicam, ac eludi concionatorum piam intentionem. Sed respondeo primo, parum proficere argumenta, quibus empactæ ultimorum temporum objicere possint Demonstrationes Mathematicas. Deinde quis dixit, DEUM nos velle informare signis cœlestibus? certe enim Pharisæis signum à cœlo postulantibus non assurgebat Christus: quinetiam cum dives Epulo putaret combibones suos fore meliores, si extraordinarium Concionatorem nanciscentur, audiebat allegari Mosen & Prophetas, quos qui contemneret, eundem pari licentia contempturum esse portenta & prodigia.

Interim ne quis putet talia dici adversus pietatem, Astrologiam Caino dictitatam ab ipso DEO *Gen. IV, 7.* contemblemur. Hic enim cum indignaretur hostiam Abelis benignioribus oculis à DEO respici, &, quemadmodum nonnulli volunt, igne cœlitus demisso comprobari, DEUS acclamabat, **NONNE SI BENE FECERIS, ELEVABERIS?** hoc est, si peccata vitaveris, pietatis Studium pro virili excercueris, defectumq; tuæ Sanctitatis per futurum mulieris semen

men

men rite suppleveris, tunc fueris acceptus, tunc si vel ignis e
cælo prodeat, faustum & benignum tibi omen illucelcet.
SI AUTEM NON BENEFECERIS, AD OSTIUM PEC-
CATUM CUBAT, hoc est si contra Conscientiam præfra-
cte peccaveris, futuri Messiaë beneficia repudiaveris; signum
Calamitatis non quærendū erit in Cælo, sed ad ipsum ostium
tuum, ad conscientiaë intimum aditum effulgebit Cometa, qui
supplicium a te requireret. Repetamus igitur hæc verba: *Si be-
nefecerimus, si conscientiam habuerimus salvam, Cometam habebimus
pro signo gratiaë, hoc est, mirandum hoc DEI opus profectum à Patre &
amico hilares & læti contemplabimur: Ex adverso si conscientia nos fla-
gitiorum convincat, non solos Cometæ exhorrescere par est, sed omnes
Creaturae tanto certius credantur funestæ & inimicae, quo clarius constat
peccatum esse inimicitiam adversus DEUM.* His cancellis circum-
scriptum fuisse veri Christiani officium crediderim, neq; me-
feret impetus, ad Concionatorem e vaporibus cælestibus com-
pactum, quamdiu Mosen & Prophetas liceat audire. Nam
si ex historiis constare dicitur, nunquam impune fulsisse Co-
metam: singulis annis aliqua per orbem datur calamitas, si
vel maxime absit Cometa, ut proinde siquid calamitates ve-
lut perpetuas vel antecedit vel concomitetur, non statim no-
minari debeat earundem præfagium.

Plura de his dicent Oratores nostri, quos ut Patroni
ac Fautores benevole & peramanter audire velint, qua par
est, observantia rogo: daturus operam, ne quem exhibitum sive
beneficii sive officii pæniteat. Faxit DEUS, ut favissima
nostra Patria, quæ multos impune vidit Cometæ, hic eti-
am de aspectu minus infelici sibi gratuletur.

Nunc subjicimus Cantilenam clausulae loco sic conci-
mendam, ut interim à Choro foris occultato simul cantetur
hymnus Ecclesiasticus.

GDit

I.

GOTT was geben sich vor Zeichen
 Offtmahls in dem Himmel an/
 Welche zwar kein Mensch erreichen
 Noch gebührlich deuten kan:
 Doch wer deine Gnade liebt
 Läßt sich alls zum besten dienen/
 Denn der Heyland ist erschienen
 Der sich selbst zum Pfande giebt.

II.

Welcher seinen **J**Esu nennet
 Der ist schon vor **G**ott befreyt;
 Und so lang er diß bekennet/
 Fürchtet er kein Herkeleid.
Gott der Licht und Himmel macht/
 Liebet uns in diesen Sohne:
 Drum so wird von seinem Throne
 Kein Erschrecknis hergebracht.

III.

Nun **G**ott helffe daß die Sünder
 Voller Glauben in sich gehn/
 Daß sie gleichfals wie die Kinder
 Vor des Vatern Wohnung stehn:
 Und wofern der Höchste wil
 Daß wir Zeitlich sollen leiden
 Ach so geb Er uns mit Freuden
 Oben das versprochne Ziel.

IV.

Hat doch **C**hristus auch gelitten/
 Sol Ihm nachgefolget seyn;
 Nun so tret' er in die Mitten
 Und versüsse Creuz und Pein:
 Bis der Wechsel sol geschehn/
 Da die Engel und Propheten
 Nichts von Zeichen und Cometen
 Nichts von Dampff und Blute seh'n.

